

Förre årets slut var svårt. Av två gentlemän i 70-årsåldern blev jag beskylld för kunskapsluckor och osaklighet, och min inkompetens har antagits omfatta allt ifrån smakämnen på vermouth till Luthers bibelöversättningar. Det får väl närmast uppfattas som ett smickrande belägg för att PS-bidragen har lästs av någon mer än redaktören på Läkartidningen. Men intressant är att efter varje referat av innehållet i den ousinliga inspirationskällan Journal of Irreproducible Results kommer det alltid fram kolleger som menar att tidskriften inte finns. Det har nu gått dit-hän att man undrar om det är ett led i tidningens egen mytbildningsambition att utkomma för 43:e året i rad, men ändå i många uppfattning inte existera! Som ett halvövertygande bevis på tidningens befintlighet bifogas härmed omslag på nyss nämnda organ, och den som vill förvissa sig ytterligare om bladets existens kan faktiskt hitta JIR på Internetadress <http://www.jir.com/>

Men på ett sammanträde häromsistens drabbades jag av ytterligare påhopp: En av mina högt värderade kolleger, som visserligen var medveten om existensen av JIR, konstaterade att mina referat därifrån aldrig stämde med vad han tyckte sig ha läst i tidningen. Här föreligger uppenbarligen ett intressant tolkningsproblem. Antingen lider min kollega av memoreringsproblem eller också har jag drabbats av konfabulationsbenägenhet. I ett försök att nu åstadkomma ett rättframt referat av JIR kommer här en ytterligare rapport.

Här ett – förhoppningsvis korrekt – referat från en av höjdpunkterna i förra sommarens JIR, nämligen William Harvey Hunters beskrivning av »The Last Taboo». Detta sista tabu visar sig vara en beskrivning av flatulensens kulturhistoria. Man har faktiskt på fullt allvar diskuterat specialiteten »flatologi» och menar att det finns vetenskapligt mycket intressant att utvinna ur tarmgasernas funktion. Just nu bedrivs i USA ett intensivt utvecklingsarbete för att få fram sojabönor som inte innehåller så mycket raffinös. Raffinos binder sig till

JIR

ständigt betvivlad

Men vad tror ni nu?

sackaros och gör detta otillgängligt för nedbrytning i tarmen. Däremot kan bakterierna i nedre delen av tarmarna bryta ner komplexet – med välkända konsekvenser. Den som kan skapa sojabönor med mindre raffinös kan alltså tjäna stora pengar.

Tanken att med kostmanipulation påverka flatus går ända tillbaka till Benjamin Franklin som i ett föredrag för den kungliga akademien i Bryssel framförde intressanta tankar: Om sparriskonsumtion ger en speciell lukt åt urinen, varför skulle det då vara omöjligt att skapa ett föredöme som får flatus att dofta parfym? Franklin föreslog till och med att akademien skulle instifta ett pris för den som kunde omvandla flatus till parfym.

Hunter delade in flatusbenägna individer i tre grupper: smygarna, puffarna

och staccatoproducenterna. Dessa har olika biologiska förutsättningar. Medan smygaren är en lågtrycksvariant är puffaren mera uttryck för högt tryck som öppnar sfinktern, därvidlag tillämpande Boyles första och andra gaslag. Denna typ av flatus är ofta luktlös men ljudet kan vara socialt störande. Det finns ett gammalt tyskt ordspråk: När den första fjärtan hörs i dubbelsången är bröllopsmånaden över.

Staccatofjärten är under viljekontroll och ger fjärtaren ett visst mått av tillfredsställelse men presteras dessbättre i allmänhet enskilt.

Gasproduktionen är genetiskt betingad och kan variera mellan 400 och 2 000 ml/dag. 20–60 procent av intraluminärl gas är nedsväld luft och merparten som produceras i tarmen är väte, metan och koldioxid. Dessa gaser luktar dock inte. Stanken framkallas av spårämnen av svavelväte, indol, skatol, flyktiga aminer och kortkedjiga fettsyror. Möjligheten att använda tarmgaser för diagnostiskt bruk är välkända: Det finns undersökningar som antyder att 80 procent av koloncancerpatienter producerar metan, medan detta är betydligt mer ovanligt hos matchade kontroller.

Hunter kommer från South Carolina och bjuder på Sydstatarnas recept att undgå flatulens efter bönmåltider – uppenbarligen en vanlig stapelföda i Södern. Knepet är att blanda en riven potatis i bönblandningen innan den kokas, men Hunter är ovillig att släppa ut tipset, eftersom det kunde innebära en betydande nedskärning av federala forskningsanslag. •

STEPHAN RÖSSNER

professor,
obesitaskliniken,
Huddinge
sjukhus

